

GEDICHTEN IN DE HEEMTUIN

Vijfblad / stekel van Mary Geradts

WOORD VOORAF

Zeven dichters uit Leiden en Leiderdorp lieten zich in de zomer van 2018 inspireren door de beelden in de Leiderdorpse Heemtuin. Zij kozen een of meerdere werken die tentoongesteld staan in de Heemtuin en maakten daar een gedicht bij. Dit deden zij op uitnodiging van Stichting Kunst in de Heemtuin in het kader van de tentoonstelling Chaos in Orde.

Mieke van den Berg, Wilco van der Kamp, Joke Schrijvers, Egon Snelders, Frans Terken, Leni Venne en de nieuwe stadsdichter van Leiden, Marianne van Velzen, schreven de gedichten en voegden zo nog een dimensie toe aan de tentoongestelde kunst in de Heemtuin.

Wij wensen u veel lees- en kijkplezier!

De gedichten zijn ook na te lezen op onze website, www.kunstindeheemtuin.nl

Stichting Kunst in de Heemtuin

HEEMTUIN VERBEELD 2018/ CHAOS IN ORDE

<i>Bij de Heemtuin als geheel:</i>	Egon Snelders	'lingua terra'
<i>Bij beeld van:</i>	<i>dichter:</i>	
Remy Habets / Tread Water	Mieke van den Berg Joke Schrijvers Marianne van Velzen	'ontwapenend' 'Help!' 'Water trappelen'
Jeannette Efraïm / Meerkoetkring	Mieke van den Berg Leni Venne Frans Terken	'op steeltjes' 'Rimpeling' 'Meerkoetkring'
Robert Pennekamp / Help	Mieke van den Berg	'Help'
Mary Geradts / Bloemen uit bloembed	Joke Schrijvers Egon Snelders	'Tegenpolen' 'bladeren'
Dorothe Arts / Vondst	Leni Venne (1) Leni Venne (2) Egon Snelders	'Gissen in de tuin' 'Leeg nest' 'gewaar'
Willem Speekenbrink / Bron	Frans Terken Egon Snelders	'Uit de bron' 'Wel'
Imke Beek / Back to earth	Frans Terken Egon Snelders	'Wederopstanding' 'een regel van hout'
VGTO / Gratis Orde	Wilco van de Kamp	'Bergrede'
Bart Ensing / Bubbels/Schrikdraad	Marianne van Velzen	'Bedraden'
Open / Waterlanders	Egon Snelders	'een antwoord'

lingua terra

omsloten herinnering
aan vervlogen land
teruggebracht verleden
waar het troostrijk groen
je doet herleven
wat vergeten was, vervaagd
in het grijs dat ons omsluit

oase om ons aan te laven, voelen
hoe de tijd zich kan vertragen
tot een moment van respijt

in het idioom van stilte
spreekt je ademhaling
als vanzelf
vertelt elk ruisend blad
zijn geruststellend verhaal

in de taal van de aarde
verwoordt de grond
het verlangen naar
ongestoord zwijgen

en het water schetst
het besef dat alles
zijn beloop heeft
het vermoeden van
een ongekend verschiet

in dit heem vind ik
mijzelf en wat mij raakt
ondoorgroendelijk
en gelijk zo onweerlegbaar

EGON SNELDERS

BIJ DE HEEMTUIN ALS GEHEEL

ontwapenend

dienend in de krijgsmacht
moeten ze chaos beteugelen
tijdens vele vredesmissies
met geweren orde scheppen

dood gaat in groene kleren zitten

om het hoofd boven water
te houden reageren ze af
tijdens hun aanpassingsverlof
deze stoere sterke soldaten

watertrappelend in de sloot

MIEKE VAN DEN BERG

REMY HABETS, TREAD WATER

Help!

Help onze redders
ze redden het niet
al watertrappend
steken hun vingers
ternauwernood
boven de lelies uit
ze zinken
onder hun zware
groene helmen
de diepte in
de redders
soldaten uit ons mansgroot
speelgoedleger
spel, wat spel
dit viertal staat het water
aan de lippen
springen springen!
mensen redt ze
onze jongens
onze helden
help! de oorlog
gaat ten onder!

JOKE SCHRIJVERS

REMY HABETS, TREAD WATER

WATER TRAPPELEN

Mijn vizier is
hier op de horizon
Begon met behoefte aan glad wateroppervlak
Strak, egaliseerde ik rimpel voor rimpel
Simpel de oplossing, het blokkeren van golfslag
Dag na dag halt roepen
Troepen zetten als een stormkering
Wering van stuwingskracht
Macht vinden in tijdig remmen
Wennen aan eigen eb en vloed
Gemoed valt samen met zijn
Mijn oevers zijn dankbaar
Klaar met onrust
Gesust mag ik rusten

Kusten in de verte
vrezende terugkomst
van het echte leven

MARIANNE VAN VELZEN

REMY HABETS, THREAD WATER

Help

in het drassig gras waar de wind
kopje over gaat sta jij te kijk
groots en oogverblindend wit
op de hoek horen wij je roep

*Help me if you can, I'm feeling down
and I do appreciate you being 'round*

je oogt wonderlijk, van alles wat
weet nog steeds niet wie je bent
met je gespreide te korte armen
kan je het bestaan niet vatten

*Help me if you can, I'm feeling down
and I do appreciate you being 'round*

maar als je tijdronden ouder bent
kom je dit te boven, wordt deze
gevonden gestalte je vertrouwder
zing je vast op de maat van de wind

*I've changed my mind
I've opened up my doors*

MIEKE VAN DEN BERG

ROBERT PENNEKAMP, HELP

Gissen in de tuin

juist in de bocht
naar de holle weg

oogbollen in een tros
leeg staren ze ons aan

eieren zegt een van ons
vast van een varaan

eieren welnee
dit zijn cocons

van de eendagsdruiloor
ontpopt tot schemerschim

toch niet dit zijn spruitsels
van ondergrondse schimmels

het uitgepufte nageslacht
rondom verspreid

geen druiloor laat zich zien
noch schemerschim

varanen blijven in 't struweel
schimmels ondergronds

eieren spruitsels of cocons
wij komen er niet uit

deze bollen zijn niet leeg
ze bergen een geheim

HELENA

DOROTHÉ ARTS, VONDST

Leeg nest

welk moederdier heeft hier haar ongeboren kinderen
toevertrouwd aan heksenkruid en braam
en bij het hazelaarsbos te vondeling gelegd

heeft zij ze voor ze verderging nog toegedekt met
stro van 't lievevrouwenbed en heeft ze zelf
de kale jonker er als hoeder naast gezet

glipte ze daarna zachtjes weg of
heeft ze eerst nog dag gezegd
wie is zij

hagedis reptiel misschien varaan
dit moederdier gelokt door het veranderend klimaat
vond hier wellicht een nieuwe habitat

pas op
wie weet
zit zij nu ergens hier

HELENA

DOROTHÉ ARTS, VONDST

Gewaar

gevonden vormen
kiemen tot verwondering
er is geen antwoord

EGON SNELDERS

DOROTHÉ ARTS, VONDST

op steeltjes

broederlijk neergestreken
blijven ze in een grote kring
dobberend bij elkaar

in een kakofonie
aan klanken bij deze plas
— gemekker, geronk
gezing, geritsel, gegil —
is er geen enkel levensteken
van dit negental roetgrijze koeten
met hun witte snavel en bles

roerloos zijn zij
in zichzelf gekeerd

dat
stemt tot stilte
schept orde
zet ogen op steeltjes
spitst nog meer oren

MIEKE VAN DEN BERG

JEANNETTE EFRAÏM, DE MEERKOETKRING

Rimpeling

tussen waterlelies
in een kring
meerkoeten in vergadering
ik stond daar
dacht
zijn dat wel echte
toen ik erbij ging zitten
kwam er
naar het scheen
toch beweging in

HELENA

JEANNETTE EFRAÏM, DE MEERKOETKRING

Meerkoetkring

Wie trekt het eerst zijn snavel open
wil je chaos krijg je stilte
zolang er op elkaar gewacht wordt
jij nee jij nee jij roept eerst wat

of dat wij samen en tegelijk de groene
halsbandparkieten overstemmen
als zij in groepsverband hun schelle krijsen
aanrichten om fel en luid tegen ons in te gaan

maken wij er niet teveel woorden aan vuil
als we al van plaats ruilen
we blijven een kring
niemand is hier meer dan de ander

al zien we het af en toe zwart in
als iemand van buiten zich wil bemoeien
onverhoeds een steen in de vijver gooit
moord en doodslag mag aan ons voorbijgaan

dan duiken we diep weg
stoppen onze koppen onder het kroos

FRANS TERKEN

JEANNETTE EFRAÏM, DE MEERKOETKRING

Tegenpolen

Betoverd door grillige kartelrotsen
bergluchthoogte
felle bloemenkleuren
Dolomieten

rauw op Nederlandse platte
aarde neergekwakt

vind ik in de Heemtuin
op een bruggetje houvast

grijs en bescheiden
liggen op een smalle strook
tussen twee waterspiegels
als ronde tegenpolen

5-bladbloem en stekelvriest
vergroot in zink

ze liggen
in zichzelf verzonken
solide verbonden
tussen brandnetels

hun natuurgetrouwe
geaardheid kalmeert

de chaos in mijn hoofd

JOKE SCHRIJVERS

MARY GERADTS, BLOEMEN UIT BLOEMBED

bladeren

verzonken gedachte aan wasdom
ambivalent in vormen samengebald
tot een bed van bijeen

er is geen denken aan
voorbije tijden
geen geloof in iets buiten ons om

overwoekerd bij wijze van zien
smelt het beeld samen
met het groen dat er al was
en toont waar het toe kan leiden
als tegengestelden elkaar raken
op de snijlijn van het bestaan

als de cirkel takelt tot takken
en het blad vervalt tot nerf
terugkeert tot mijmering
over waanorde en wirwaar
uitdaagt tot kleuren buiten lijnen
beweeg ik tot stilstand

EGON SNELDERS

MARY GERADTS, BLOEMEN UIT BLOEMBED

Uit de bron

Je roept de echo van ontstaan op
wortels waaruit je bent opgeschoten
woorden die je hoorde
je leerden benoemen wat je zag
en om je heen vorm aannam

hoe groeien als een molensteen
kan drukken op nek en schouders
draag het juk goedgemutst
dat het je handen en voeten geeft
om door de tijd te gaan

blijf drinken uit de bron
alsof er water uit de steenrots
je beschermt tegen uitdrogen
het voedt en ververst de bloedgang
houdt het hoofd helder en koel

geniet met volle teugen van leven
en verstar niet bij de minste tegenslag
het is de kunst het niet te zwaar te nemen
hoe hard het wiel ook draait
alle dagen doordraait

FRANS TERKEN

WILLEM SPEEKENBRINK, BRON

Wel

het oog van eenvoud
ontsluit het zijn en vergaan
ik drink van de bron

EGON SNELDERS

WILLEM SPEEKENBRINK, BRON

Wederopstanding

Zoals deze zomer zich verhit roert
in debatten betreffende nut en noodzaak
heb ik het water om mij te spiegelen

hoe er voor alles een drijfveer is
om na ondergang weer boven te komen
laat me een lichte bries een golfbeweging

het stroomlijnen van gebroken takken
die tot in de haarvaten boven dit water hangen
ik haal ze terug uit hun ijzige staat

dat ze in koelte mogen ontdooien
opbloeien van krabbescheer of kikkerbeet anders
wateroot desnoods glanzend fonteinkruid

voeding die weer adem geeft en
doordringt tot onder het schedeldak
voor ommekeer zorgt in drijvend groen

FRANS TERKEN

IMKE BEEK, BACK TO EARTH

een regel van hout

onderbroken vlak tussen hier en nu
gekaatst tot aan de werkelijkheid
met een zweem van dromen

strook die zich spant tot vertakking
en mij steeds verder trekt
over de rand van begoocheling

ik probeer voorbij de lijn te komen
die mij tot reflectie verleidt
en onvermoede gedachten opwekt

maar telkens word ik terug gezogen
in het ontluisterend onvermogen
echt los te raken van de realiteit

ik kan slechts raden wat het is
om in verbeelding te leven
ik mis de kracht om boven
mijzelf uit te zweven

zo werp ik mij zelf steeds terug
op wat ik niet veranderen kan

EGON SNELDERS

IMKE BEEK, BACK TO EARTH

Bergrede

mijn geschiedenis laat zich raden
mijn toekomst geeft geen krimp

ik zou u kunnen zeggen
mijn eerste lichaam was oceaan
tot het kouder werd
en ik verstilde
in ijskristallen

ik zou u kunnen laten geloven
dat op een maanverduisterde nacht
een watergeest deining brengt
mijn massa verheft tot hoofdtooi
een vlinder verschrikt van het moment
weg fladdert

ik ben zoals ik hier drijf
slechts het topje, omringd
door een kraag van riet
berg in mij verhalen
van bron en breuk

al ontbeer ik al het menselijke
weet, wij ondergaan dezelfde vleugelslag
die wind beweegt tot storm of bries
ondergaan de ongerijmde stroom
van het bestaan waarin ten diepste
alles vervloeit

mijn geschiedenis geeft geen krimp
mijn toekomst laat zich raden

WILCO VAN DE KAMP

VGTO, GRATIS ORDE

BEDRADEN

Met mijn spinsel
bedraad ik mijn leven
spin ik mijn afslagen
ook de verkeerde
en bewegwijzer ik
mijn route
Ik sluit binnen
wat zich aandient
en dein mee
op golven van lucht

Buiten mijn draden
verdwaal ik
en zoek ik slechts
rusteloos
hoe de draad
weer op te pakken

MARIANNE VAN VELZEN

BART ENSING, BUBBELS/SCHRIKDRAAD

een antwoord

schijnbaar oneindige woorden
onder deze transparante spiegel
ik wil je zien vergaan
slijten met de stroom der dingen

niet omdat ik je niet wil zien
ik wil je steeds opnieuw beleven
maar dan wel als jij jezelf
telkens weer vernieuwt
niet je eigen orde schroeft
waar de cyclus van groei
ondergang en herboren
als vanzelf verloopt

en dan
de rust van de zee
is van alle tijden
net als de vloedstormen
die alleen zichzelf keren
omdat zij bij de cirkel horen
eigen aan ons bestaan

laat de drang tot eeuwigheid
varen en vloeï mee
met het onvermijdbare
en dan
hoor je ook vissen huilen

EGON SNELDERS

NATASCHA MORSINK & PETRA KNÖTSCHKE/ OPEN, WATERLANDERS